

Ի Ծ Ն Ո Ւ Ն Դ Փ Ր Կ Զ Ի Ն

Ն Ո Ւ Ա Գ

Մի՛ ևս, երկիր, մի՛ ևս ողբար զնախաստեղծին պատրանաց բոթ . . .
վրիժակազէն վառեալ 'ի զարդ զաջ իւր ահեղն Արդարութիւն,
Ըզձեռն յանդուգն 'ի մահաշունչ պըտողն ճաշակ տեսեալ կարկառ,
Կայծակնացայտ հուր 'ի յաշկունսն՝ ըզվրէժ յարե վահին կընքեաց :

Եւ նովին բոց սըրտմըտութեամբ սլացեալ յաթոռն Ամենակալ,
Ըզկընքեայն արկ առաջի զմուրհակ պարտեացն եղեռնաւոր .
Եւ 'ի մի քթիթ Անմահ աւացն՝ անդէն փոշի յունայն սահմանս,
Ըզտիեզերս աշխարհագունդ սպառնայր ցըրուել վայրաւատին :

• Ի տեսիլն յայն ահեղ՝ սոսկաց Գթութիւնն ամենախնամ,
Վազեալ ընդոստ՝ էջ յաթոռոյն, և թափեալ զշանթն ամենակուլ
Ի ձեռաց Արդարութեան, առ ըզմուրհակն անքաւելի,

էջ յերկիր, էջ 'ի մըսուրն, էջ 'ի յանդունդս ունայնութեանց,
Եւ զմարդն յանձին բարձեալ 'ի վեր ել, 'ի Գողգոթ ել, յերկինս ել . . .
Ո՛վ երջանիկ մեղք, մայր դու ծնող այսդոյն բարեաց երկնապարգև :

Հ. Ա. Թ.

Գ Ո Ր Ր Է Ժ Ժ Ի Ո Յ Ա Ն Տ Ո Ն Ա Լ Լ Է Կ Ր Ի

Պ Ա Տ Կ Ե Ր Ա Հ Ա Ն

Այս երևելի իտալացի պատկերա-
հանը ծնաւ յամին 1497 Գորբէճճիոյ
քաղաքին մէջ, որ յետոյ իրեն մական-
նունն տեղ տրուեցաւ : Կարծիք կայ
թէ վարժապետ ունեցած չլլայ, բայց
ընդունելի չերևիր այս : Պատկերահան
հօրեղբայր մ'ունէր Լարենտիոս ա-
նունով, որ հաւանորէն անոր նախակը-
թանաց ուսուցիչ եղած է : Կ'ըսուի նաև
թէ յամին 1510 ի Մոտենա գնացած ըլ-
լայ, փրանկիսկոս ֆրարիէն անդրիագոր-
ծութիւն սորուելու, որ այն ժամանակ
ները շատ յարգի էր այն քաղաքին մէջ :
Վասն զի ինքն արձանագործ ալ ե-
ղաւ, և հօն Ս. Մարգարիտայի եկեղե-

ցւոյն մէջ Պեկարելլիի հետ անդրիա-
խումբ մը շինեց, որուն երեք գեղեց-
կագոյն գէմբերն իրեն արդիւնքն են :
Իրաւընէ 'ի Մօտենայ եղաւ ուր կրցաւ
Գորբէճճիոյ զլիաւորապէս կրթուիլ
արուեստին մէջ : Հաստատող կայ որ
յետոյ Գորբէճճիոյ՝ Անդրէաս Մանդե-
նիայի քով վարժած ըլլայ . սակայն
այս կարծեաց անհիմն ըլլալը կ'իմա-
ցուի, երբ մտածենք թէ Մանդենիա
1500 ին վախճանեցաւ, մինչդեռ նոյն
ժամանակ տասնուերկու տարեկան էր
ինքն : Ալլէկրիի առաջին երկասիրու-
թիւնն է Ս. Անտոն, զոր նկարեց 'ի
Գարբի, և է այժմ 'ի թանգարանին



ՍՈՒՐԲ ԸՆՏԱՆԻՔ. — ՊԱՏԻՆԵ ԳՈՐԵՅՃԱՅՈՑԻ

Տրեգտայ : Թորինեց յետոյ քանի մը չը-
րաներկը Գորբէճճիոցի Կամպարա մար-
զիզուհւոյն համար . և քիչ ժամանակի
մէջ նոյն քաղաքին վանական կրօնա-
ւորաց համար խորան մը նկարեց երեք
պատկերներով . քսան և մի ամեայ էր
նոյն ատեն : Այս վերջին գործոյս հա-
մար քսան ոսկի (ծէքքեն) փոխարէն
տրուեցաւ իրեն . միջին պատկերն որ
կը ներկայացընէ զՍ . Փրանկիսկոս և
Հանգիստ մը սուրբ ընտանեաց յեգիպ-
տոս՝ դարուս սկիզբը յերևան ելաւ :
Փրանկիսկոս Ա . Մոտենայի դուքան ,
փափաքելով անկէ օրինակ մ' ունենալ ,
սաղաչեց կրօնաւորաց անոր տեարցը որ
թողուն Յովհաննէս Պուլանժէի , Կուի-
տոյի աշակերտին , անոր օրինակը հա-
նել . սակայն սակաւագիւտ նենգու-
թեամբ Պուլանժէ իր օրինակն հեղի-
նակին պատկերին հետ փոխեց և զայն
Փրանկիսկոսի հրամանաւ վերցուց ի-
րեն տարաւ : Քիչ վերջը գողցուած
պատկերը ընծայ զրկուեցաւ էսգէի
ընտանիքէն առ տունն Մէտիչի . վերջը
առանց ճանչցուելու Ֆիորենցայի թան-
գարանին մէջ ձգուեցաւ . և ժամանա-
կաւ ուրիշ նկարիչներու գործ իսկ կար-
ծուեցաւ :

Ստոյգ գիտենք որ Գորբէճճիոյ ոչ
զՀովհով մը տեսաւ և ոչ զՎենետիկ , բայց
չափաւոր ծանօթութիւն ստացաւ հնոց
վրայ , և ինքը Հռովմայ գետնադամ-
բաններուն մէջ եղած նկարուց գաղա-
փարներուն հետեւեցաւ : Գորբէճճիոյ ոչ
միայն շնորհալի պատկերահան է , այլ
նաեւ քաջ միաւորիչ լուսաստուերի և
չրլաստուերի , որոնք սքանչելի երևոյթ
մը կու տան եթէ չափազանցի չտա-
րուի : Ինքը հնարած է նաեւ ձեղուն
նկարելու արուեստը . իրեն այս տե-
սակ պատկերներէն շատերն թէպէտ և
գոյնեղին կորսնցուցած են , սակայն
դեռ կարող են բացայայտել արուեստա-
ւորիս գերազոյն հանճարը , որ Ռափա-
էլի պատկեր մը տեսնելով կ'աղաղա-
կէր վսեմ արհամարհութեամբ . « Ես
ալ պատկերահան եմ » : Գորբէճճիոյ
պարտական են Քարրաչիոներուն գը-

պրոցին հրաշալիքը . ասոնցմէ մին
Լուգովիկոս՝ կ'ըսէր իր Օգոստինոս և
Սենիբադ եղբորօրդուց . « Գորբէճճիոյի
հետեւեցէք . հօն ամենայն ինչ մեծղի է
և միանգամայն շնորհալի » : Այս եր-
կու յատկութիւններովս պիտի ճան-
չնանք զինքը . բայց ունէր ուրիշ անձ-
նական կատարելութիւններ ալ , որոնք
միայն բաւական են որ և իցէ արուես-
տաւոր մ'անմահացընելու . օրինակ իմն՝
Քարմայի Ս . Յովհաննու գմբէթին մէջ
հրեշտակներ նկարելու ժամանակ վրձ-
նոյ այնպիսի կորով և ուժգնութիւն
տուած է , որոնցմով այս ցեղ նկարուց
կողմանէ առաջնոց մէջ կրնայ դասուիլ .
այս գործս միայն կարող էր Գորբէճ-
ճիոյի փառքը շինելու , եթէ ուրիշ գլուխ
գործոց ալ չունենար : Ս . Յովհաննու
գմբէթին կը ներկայացընէ զՀամբար-
ձուհի Գրիստոսի . առաքելաբ լցուած են
սկնածութեամբ և հիացմամբ : Եթէ
գիտելու ըլլանք զիմաց մեծութիւնն ,
մարմնոց յանդուգն ձևերն , զգեստա-
ւորութիւնքն և միով բանիւ իրեն տա-
րողութեամբն այն գմբէթն արուեստի
հրաշալիք մ'է , մասնաւորապէս երբ
Միքէլանճելոյ դեռ իր վերջին դա-
տաստանն չէր շինած :

Սակայն բուն իրեն գլուխ գործոցն
կրնայ կոչուիլ Քարմայի մայր եկեղե-
ցւոյն գմբէթն , զոր յօրինած է 1530ին .
և կը ներկայացընէ զՎերափոխումն Ս .
Կուսին : Այս պատկերս շատ աւելի
մեծ է քան զառաջինն . առջևը դրած
է զառաքեալները , վերը կը տեսնուի
երանելոց բազմութիւն մը , զանազան
մեծութեամբ շատ մը հրեշտակք Ս .
Աստուածածնայ քով կը թռչտին .
ոմանք օդոյ մէջ կը բռնեն , ուրիշները
կը պարեն . այլք խնկեղէններ կը վա-
ռեն և կամ երաժշտական գործիչներ
կը հնչեցնեն . վերջապէս բովանդա-
կութիւնն ուրախութիւն և երջանկու-
թիւն կ'աւետէ : Եւ իրաւցընէ Քորբէճ-
ճիոյ միշտ յայդորած է մասնաւորապէս
մանկեցեց դէմքեր նկարելու կողմանէ ,
վասն զի հաւատարիմ հետեւող էր բնու-
թեան . ճամբաներու վրայ կը կենար ,

ուր որ տղոյ խաղալը կը տեսնար, մա-
նաւանդ երեքէն վեց տարեկան տղոց .
ճշգրտութեամբ անոնց ձեւերը կը գծա-
գրէր. կը գնէր անոնց պզտի շաւ-
րժուածքը, անոնց ուրախութիւնը, խա-
ղերնուն ժամանակ տեսակ մը զինովու-
թիւնը, ուսանց անձեղութիւնը, այլոց
շարահմարմնութիւնը, և վերջապէս ինչ
զուարճալի բան որ այն փափուկ հա-
սակին վրայ կը տեսնուի :

Գորբէճճիոյ համբաւոյն ճիշդ դադա-
ւաբար առնելու համար պէտք է Բարի-
զու թանգարանն այցելել, որ ինն
հատ կը պարունակէ այս պատկերահա-
նիս գործերէն . անոնց մէջ գեղեցկա-
գոյնն է Ս. Հելտոնիմուսի անուամբ յոր-
ջորջեալը, զոր ահաւասիկ հօս կը դը-
նենք : Այս նկարիս համար կը գրէ վա-
ղարի . « Պատկեր մ'է՛ յորում կայ Ս .
Աստուածաճակն և Ս . Մարիամ Մազ-
դաղեմուսի, և մօտ ծիծաղողէմ մա-
նուկ մը, ձեռքը հրեշտակի պէս գիրք
մը բռնած, և կարծես թէ այնպէս բնա-
կան կերպով կը ժպտի, որ 'ի ծաղր կը
շարժէ իրեն նայողը, և չկայ տխուր
անձ մը՝ որ զայն տեսնելով չուրախա-
նայ, կայ հօն նաև Ս . Հելտոնիմուս մը,
որ այնպիսի սխրալի և հիասքանչ կեր-
պով գունաւորեալ է, որ նկարիչը ա-
նոր զարմանալի գոյնին կը հիանան, և
լաւագոյն կերպով չկրնար նկարուիլ » :
Արուեստաւորս այս պատկերիս համար,
որուն վրայ վեց ամիս աշխատեցաւ 47
ճէքքիկն (գրեթէ 532 ֆր.) ընդունե-
ցաւ : Տիկիւնն Բրիտէիս Պոլլա Պերկոնցի
'ի 1523 յանձնեց Գորբէճճիոյի որ յինէ
զայն, և իրեն իրեւ ընծայ տրուեցաւ
երկու կառք փայտ և քանի մը քսեստ
ցորենոյ և խոզ մը : Ի 1528 բարեպաշտ
տիկիւնը զարգարեց անով իրեն տոհ-
մային մատուռն 'ի Ս . Աստոն 'ի Բարմա :
Այս անուանի նկարն տեսնելով Ա-
կարողդի աղաղակեց . Դոռ միւսչև ին-
ճի հաճոյ կ'անցնիս : Գեղեցիկներէն
մէկն ալ է Գիլեր Դորրէձձիոյի կուլա-
ծը, որուն համար 480 ֆր. առաւ . ա-

սոր վրայ սորվեցան Պասսանոյ և Ֆիամ-
մինի դպրոցն լուսոյ գեղեցիկ խաղերը,
որուն նաև շատ անգամ հետեւեցան :

Գորբէճճիոյ ամենևին հարուստ չե-
ղաւ . Ս . Յովհաննու Գբէթն 472 ճէք-
քիկի նկարեր էր, իսկ մայր եկեղե-
ցոյնը, որ շատ աւելի գեղեցիկ է, 350ի,
որ ընդ ամենն կ'ընեն 9864 ֆր. տասը
տարուան աշխատութեան մը համար :
Օր մը Բարմա գնաց, յամին 1534,
զուամարի մը հատուցումը պահանջելու .
200 պղնձէ ֆրանք տրուեցաւ իրեն .
Ալլէկրի փափաքելով զայն շուտով իր
ընտանեաց հասցընել, շտապեց 'ի Գոր-
բէճճիոյ դառնալու ոտքով . բայց սաս-
տիկ ծանրութենէն ճնշուելով հասնե-
լուն պէս բուռն շերմէ մը բռնուեցաւ,
և 49 ամեայ հասակին մէջ օրերը լմըն-
ցուց, Բափայելի նման կարճատե կե-
նօք : Մէնկա զԳորբէճճիոյ անմիջապէս
Բափայելէն վերջը կը դասէ . « վասն զի
կ'ըսէ, եթէ վերջինս հոգւոյ կատարե-
լութիւնները լաւ բացատրեց, առաջինն
ալ մարմնոյ կատարելութիւնները գե-
ղեցիկ 'ի լոյս ընծայեց » : Այս մասիս
մէջ Գորբէճճիոյ հրաշալի է . իրեն գոյ-
ներն և լուսաստուերն բնութեան այն-
պիսի գեղեցիկ կերպարանք մը կու-
տան, զոր ամենևին այնպէս կատա-
րեալ կերպով ինքնին իր էութեան մէջ
ունեցած չէ : Աննիբալ ֆարրաչիոյ
տեսնելով Ս . Հերոնիմոսի պատկերը
գոչեց թէ՛ զայն Բափայելի Ս . Կեկիլիա-
յէն վեր կը դասէր : Նկարչութիւնն որ
Միքէլանճելլոյով վաեմութեան կատարը
հասաւ, Դիցիանոսի ձեռքով ամենայն
գիւթական լոյսեր զգեցաւ, և Բափա-
յելով յետին աստիճանի զգացմամբ և
բնական շնորհք զարգարուեցաւ, Գոր-
բէճճիոյով կատարելութեան լրումն
ստացաւ, և անոր վրձնոյն տակ առա-
ջին յատկութեանց վրայ աւելցուց չըբ-
նաղ վայելչութիւն մը, որուն հետ գիտ-
ցաւ միացընել զմեծն, զճմարիսն և
զնորհալին :